

DUN

HOE LAAT IK MIJN MAGERE PAARD VEILIG AANKOMEN?

Wie een mager paard heeft gehad, weet dat je paard laten aankomen geen kwestie is van een extra schep krachtvoer. Hoe je je magere paard wél veilig laat aankomen? Dat vertellen voedingsdeskundigen drs. Annette Weezel Errens en Rob Krabbenborg.

K nokige botten steken uit en een rijtje ribben is zichtbaar. Het is duidelijk, je paard is niet meer slank, maar ronduit mager. En hoewel meer calorieën in theorie meer vlees op de botten zou moeten kweken, blijkt dit niet altijd te werken. Wat gaat er mis? Een paard dat onvoldoende calorieën of eiwitten binnenkrijgt, gebruikt zijn eigen spier- en vetweefsel om in leven te blijven. Vergeleken bij dikke paarden is het achterhalen van de oorzaak van een mager paard nog behoorlijk ingewikkeld. De opties zijn legio. Wat dacht je van wormen, parasieten die inwendig strijden om de voedingsstoffen in het verteringsstelsel en tegelijk de darmwand zo beschadigen dat het lastig voedingsstoffen kan opnemen? Een beschadigde darmwand vermindert namelijk de effectieve oppervlakte en veroorzaakt buikpijn, wat niet bevorderlijk is voor de eetlust. De eiwitten waar parasieten op azen zijn juist nodig om voedingsstoffen door de darmwand te transporteren. Een door wormen beschadigde darmwand kan ook zwelling veroorzaken, waardoor elektrolyten, suikers en aminozuren niet het lichaam ingaan, maar met de mest worden uitgescheiden. Hierdoor krijgt je paard minder voedingsstoffen binnen en valt af.

TANDEN

“Een andere veelvoorkomende oorzaak achter je magere paard is het gebit”, weet Annette van Weezel Errens van Equilin. “Een paard met gebitsproblemen eet niet alleen minder of langzamer, maar maalt het voedsel ook onvoldoende. Hierdoor verdwijnen te grove brokken voer het maagdarmstelsel in.” En daar kunnen de darmenzymen het voer niet goed afbreken. Ook de darmbacteriën die de vezels later fermenteren kunnen er niet goed bij. “Houd het eetgedrag van je paard dus goed in de gaten. Wil je het echt goed aanpakken, dan moet het hele gebit, inclusief de snijtanden jaarlijks onder verdo-

ving elektrisch worden bijgewerkt”, benadrukt Annette.

MAAGZWEER

Kijk je iets verder in het verteringsstelsel, dan zijn maagzweren een voor de hand liggende oorzaak van gewichtsverlies. Maagzweren zijn pijnlijk en pijn kan de eetlust verminderen. En maagzweren komen bij paarden verrassend veel voor. Zo bleek tijdens een onderzoek tachtig procent van de racepaarden en de helft van andere typen sportpaarden een maagzweer te hebben. Onder weidepaarden komen ze veel minder vaak voor. “Een paard moet bijna voortdurend wat te knabbelen hebben”, legt Annette uit. “In een ongevulde paardenmaag werkt het maagsap op de maagwand in. Langer dan zes uur mag een paard dus nooit zonder voer staan, en als hij een maagzweer heeft zelfs niet langer dan één uur. Daarbij is het belangrijk dat het ruwvoer niet te suiker- en eiwitrijk is, tenzij je met een slowfeeder werkt.”

EIWITGEBRUIK

“Veel acute of chronische ziektes verstoren het eiwitgebruik”, vertelt voedingsspecialist Rob Krabbenborg van Pavo. Hij was betrokken bij het project Pavo Door dik en dun, waarbij een mager paard met een passend rantsoen en trainingsschema gezond op gewicht werd gebracht. Eiwitten zijn nodig om beschadigd weefsel te repareren, voedingsstoffen door het bloed te transporteren en bloed te stollen. Bij gebrek aan eiwitten uit voer breekt het lichaam eigen eiwitten af. Ook lever- en nierproblemen kunnen gewichtsverlies veroorzaken, net als abcessen, gezwellen en de ziekte van Cushing, aangezien ze de stofwisseling beïnvloeden. Bij chronische diarree vliegen de voedingsstoffen te snel door het spijsverteringsstelsel om goed opgenomen te worden. Bij magere paarden gaat er vaak iets mis in het maagdarmkanaal. “Ruwvoer is vrij suiker- en

eiwitrijk en krachtvoer bevat veel koolhydraten”, vertelt Annette. “Suikers worden opgenomen in de dunne darm of omgezet in lactaat, melkzuur. Dat verlaagt de pH, waardoor goede bacteriën zich niet kunnen handhaven. Dit probleem zie ik erg vaak bij paarden. Je herkent het aan een opgeblazen buik, futloosheid, een opgetrokken rug, koliek en (in een vergevorderd stadium) hoofbevangenheid. Voor zijn energievoorziening haalt een paard van nature vetzuren uit vezels met behulp van fermentatiebacteriën. In een te zure omgeving lukt het niet om voldoende energie uit het rantsoen te halen. Dan gaat het chronisch mis en wordt een paard te mager. Wat doen de meeste mensen vervolgens? Ze geven hun paard een schep krachtvoer erbij. Nóg meer koolhydraten, waardoor de pH nog lager wordt en de situatie verergert.”

INGEVALLLEN

“Een paard op leeftijd kampt met een minder efficiënt verteringsstelsel dat eiwitten minder goed kan verteren dan een jonger paard”, vult Rob tot slot aan. “Een eiwitrijk rantsoen biedt een mager oud paard uitkomst.” Overigens is niet ieder ingevallen paard daadwerkelijk te mager, weet hij. “Is je paard achter de ribben, bij de flanken ingevallen, dan heeft hij een ruwvoertekort. Kun je de ribben van je paard zien en heeft hij een ingevallen achterhand, met goed zichtbare heupbeen-uitsteeksels, dan is je paard inderdaad te mager.” Enige nuance is op zijn plaats, vindt Rob, want “misschien moet hij meer bespiegeling krijgen en is hij niet echt mager. Dit bereik je met training. Goed kijken naar je paard en vaststellen wat de echte conditie is – bijvoorbeeld met de conditie-scorekaart – is dus erg belangrijk.” Licht het ondergewicht van je paard zeker niet aan een van een lichamelijke mankement? Dan is je paard waarschijnlijk mager om de meest voorkomende reden: hij krijgt te weinig voer binnen. Ken de voedingsregels en ga aan de slag! 🐾

»

STAP VOOR STAP NAAR EEN DIKKER PAARD

- Sluit lichamelijke mankementen uit. Is je paard wormvrij? Controleer ook of het gebit goed werkt.
- Onderzoek hoe comfortabel jouw paard in de groep is. "Paarden met een lage status krijgen slechts beperkt toegang tot het voer", vertelt Rob Krabbenborg. "Het hooi of krachtvoer op meerdere plaatsen aanbieden kan dan al helpen."
- Controleer of je paard alles opeet. Misschien pikt zijn dikke stalgenoot een graantje mee, of vermaakt je paard zich kostelijk met hooi in de lucht gooien en erdoorheen wandelen.
- Check het voermanagement. Krijgt het paard alle benodigde voedingsmiddelen binnen? Krijgt hij minimaal drie ruwvoerporties per dag of zelfs doorlopend met een slowfeedersysteem?
- Ken de voerregels en het gewicht van je paard. "Ga grofweg uit van 1,5% van het gewicht in droge stof. Dat komt neer op een kilo of 12 tot 14 aan ruwvoer, en is wat je paard nodig heeft om de lichaamsprocessen draaiend te houden. Na 10 à 12 dagen zie je dat je paard begint aan te komen", aldus Annette Weezel Errens.
- Weeg je voer. Daarmee verzeker je jezelf ervan dat je je paard voldoende aanbiedt. "Je geeft snel 'een plak hooi', zonder te weten hoeveel je precies geeft", zegt Annette. "Hetzelfde geldt voor krachtvoer. Een maatschap is niet hetzelfde als een kilo."
- Controleer de kwaliteit van je ruwvoer. "Gemiddeld ruwvoer bevat niet voldoende zink, selenium, koper en eiwitten. Het ijzer is daarentegen juist te hoog", deelt Annette. "Dit mag je aannemen op basis van de gemiddelden, hoewel je ruwvoer het best laat analyseren. Natte, beschimmelde kuil is niet geschikt. Houterig, stengelig hooi zorgt wel voor een verzadigd gevoel en is suiker- en eiwitarm, maar met te veel houtstof kunnen de darmbacteriën weer niks."
- Breng de darm pH weer op orde. Bied je paard onbeperkt goede kwaliteit ruwvoer aan, aangevuld met probiotica, mineralen, eiwitten en zout. "Help het corrigeren van de darmflora een handje, ik doe dit met levend gist", zegt Annette. "Dit optimaliseert het darmmilieu, waardoor goede bacteriën zich beter kunnen handhaven. Energie uit het ruwvoer die door bacteriën in vetzuren wordt omgezet, kan het paard zo gebruiken om aan te komen. Luzerne werkt ook goed op de darmflora en bevat goede eiwitten die te weinig in gras voorkomen. De darmflora is zo belangrijk. Als deze niet in orde is, voelt een paard zich niet fijn. Je helpt je paard door daar te beginnen." Het paard kan hierdoor energie beter uit ruwvoer halen.
- Gebruik bietenpulp. "Dit is een gezonde vezelbron voor paarden om het fermentatie-evenwicht in de darm te herstellen", zegt Rob. "Door het hoge gehalte aan pectines wordt de fermentatie de goede kant op gestuurd en daarmee ook de pH."
- Beoordeel het calorieverbruik van je magere paard. Zoals de ene persoon sneller aankomt dan de andere, heeft ook het ene paard een sneller metabolisme dan het andere. Volbloeden hebben gewoonlijk meer voer per kilo lichaamsgewicht nodig dan koudbloeden. Maar ook binnen een ras tref je sterke verschillen. Een groot of gestrest paard vraagt om meer calorieën, net als een zogende merrie, die veel extra calorieën verbrandt met haar melkproductie of een paard dat veel beweging krijgt. Pas je rantsoen aan op de arbeid die je paard verricht.
- Voeg vet toe. Dit kan in de vorm van een scheut plantaardige door het voer of voer waarin plantaardige olie als toevoeging is verwerkt. "In tegenstelling tot wat veel mensen denken, wordt je paard niet feller van plantaardige olie. Energierijk is het echter wel," aldus Rob Krabbenborg.
- Kies voor geëxpandeerde brok of gepofte muesli. "Dit is krachtvoer dat onder druk is verhit, waardoor het zetmeel bijna volledig verteerbaar is in de dunne darm. In de blinde en dikke darm wordt de fermentatie dan niet verstoord door onverteerd zetmeel", weet Rob. "De pH verlaagt hierdoor niet en er ontstaan geen gifstoffen vanwege het afsterven van micro-organismen. De darmflora blijft goed, dus het belemmert de ruwvoervertering niet. Energie halen uit ruwvoer wordt juist gemakkelijker."
- Heb geduld. "Al met al gaat aankomen vaak met horten en stoten en is tussentijds evalueren en weer aanpassingen doen belangrijk", aldus Krabbenborg. "Op momenten zal het weer even tegenzitten. Te snel willen gaan kan nadelig zijn."